

Јест, и исказати па и посведочити, јер речи захвале као и речи заветовања, стеку тек онда вредности праве, ако их и делима крунишемо.

Христос је и науком и делима спасао род људски; науком и делима, па и самим окрвављеним крстом мученичким.

Но баш зато, што је крвљу својом запечатио начела, којима је пало човечанство подигао и Богу усинио, баш зато је својим узвишеним начелима и победу извојевао, трајан темељ науци својој ударио, да пред њом човечанство и данас пада на колено, а православље и данас се заноси анђелском и небеском песмом: „Слава во вишњих Богу, и на земљи мир, во чело вјецјех благоволеније“.

Па том славом одушевљен, тим миром опасан и поткрепљен, крочио сам у средину твоју, драга духовна паство моја, да те у духу посетим и обгрлим Архипастирском љубављу својом, и да те на толико поучим и упутим, на колико ми је и срца и снаге преостало иза промучених мука, што сам издржао под големим ударом тешке судбе своје...

У свима досадањим божињим поздравима својим учио сам вас и на срце вам полагао, да љубите веру, језик и име своје, ово недељиво тројство и целокуп српских осећаја.

И данас ћу да вам предочим важност и светињу наше лепе вере православне, без које нам нема станка ни опстанка, нема наде ни утехе, нема славе ни заноса; јер Србину нема славља без својога православља.

Том вером православном исподизани су и опасани молитвени храмови наши — ови свети и непробојни градови наши, у којима налазимо најблагословенијега крова и уточишта вечном душевном спасењу; налазимо најпоузданијега склоништа и хранилишта црквенонародним светињама, на којима се сунчамо до миле воље, заносимо, одушевљавамо и славимо славе своје радосно, безазорно, слободно, отворено.

Том вером крепи се душа, снажи и соколи срце наше, па у заједници додају крила и уму и духу српском, да прелете преко бела света, да зароне у дубину

знапствености светске, а од светих само својних аманета српских да се не откину.

Таква је моћ у вере, таквим су благом обасути — вечни бедеми њени.

У тој вери, у тој својој цркви православној сачували смо језик и име српско, сачували јединствене народне обичаје, сачували дух духу, живот животу народњем.

На прагу тога светилишта нашег, певали су и певају слепи певачи — а уз јџку од српских гусала — гласовите народне песме наше, и преузносе у њима бесамртна дела и имена јуначких и родољубивих предака наших.

И та гудала, што се превлачила по струнама на јаворгулама, превлачила се уједно и по најосетнијим жицама и живцима врела срца и побожне душе Србинове.

Све су то самосвојне особине наше, што нас везују једног за другога, и прате час у заједници од востанка до растанка, од повоја до покрова.

Па у тој и таквој свести, с тим и с таквим расположењем срца пристувајте ведра чела и побожне душе светом храму Божјем, и молит се Богу и Богородици за спас и здравље своје и својих, и измолите благослова на сваки отпочетак часног, промишљеног и поштеног рада и деловања вашег.

Не клоните духом и кад наиђу на вас мучни и црни дани, јер су у живот уткани и верди и мутни часови, и стазе живота људског посуте су и слашћу и горчином овога света.

Не клоните, већ по урођеној јачини срца и духа српска поднесите мушки и одважно свеколике судбинске ударе, с крепким поуздањем у Бога и у вечну правду, да ће се развдрити и над вашом главом, и да ће доћи сунце и на ваша врата.

Наш се народ од памтивека крепко одавао милости и правди Бога великога, па је у тој побожности својој и цркву своју вазда љубио, ценио, па кад је затрабало и живот свој за њу залагао.

Знао је Србин од увек, колико дугује својој цркви, што му је сачувала неокрвљен живот народног и духовног блага његова, што га је у најсудбоноснијим да-

нима држала и додржала на освећеним православним српским недрина својим.

Знао је он то, на зато ју је и чувао као очи своје; зато ју је и бранио као најпоузданије и најмилије светилиште своје.

* * *

Одмах уз цркву иде и школа — то огњиште светила умног.

Па не могу пропустити, а да вас не опоменем, да децу вашу шаљете у школу — не под претњом и натерани, већ добре воље и са најплеменитијом намером, како би нам узданица просветила ум свој једром и здравом науком, те како би временом као људи достојно заузели она места, на која их оспособљење и честитост њихова подигла и поставила буде.

А да се то и постигне, ишту се — поред сувремених зграда и учила школских у првом реду оспособљене и ревне снаге наставничке, за које смо се дужни у тој мери састарати, да не проклињу час када су и наступили мучну и паћеничку стазу учитељевања, но да им се мили служити и послужити своме тешком и узвишеном позиву. При чему, у добро схваћеном интересу народа свога, ваља да сви наставници имају свагда пред очима, да се деца наша васпитавају у духу религиозном, те да се на топлом и својном крилу православне српске цркве своје, вазда разгрева српска школа наша, и да се запајају млађана срца ученика на чистом и светом извору вере, љубави и наде хришћанске.

Тим би се најдостојније одазвали и светој жељи и тежњи светитеља и просветитеља српског светога Саве, који је с крстом у руци благословио једним и једнаким благословом и њиме обраћену и утврђену цркву, и новозасновану прву школу српску.

Тим и таким поступком целивали би најзахвалније благотворну руку највећег и најсветлијег Јерарха српског, руку народнога светитеља и поносна сина Немањина.

Нека се дакле под светлим и моћним скиптром нашег најмилостивијег Краља и земље Господара — грле црква и школа, као два рођена огранка једног и истог

стабла, и нека заједнички пораде на користи и напретку цркве, школе, народа, домовине.

И кад сам вас и данас поучио, и изнео вам мисли и осећања своја онако, како ми је Архипастирско српско срце казивало, то вам и поздрављам велике и радосне празнике са најтоплијом и најусрднијом жељом: да се на пламену божићњег кандила и божићње воштанице разгоре и распламти у души и срцу вашем она и онака љубав и оданост према хришћанским, народним и грађанским врлинама, каквима се врлинама дичили и диче отворени листови народне историје наше, са којих листова верно и јасно отсијавају: истинита побожност, челична истрајност, чисто родољубље, узорита дарежљивост, искрено домољубље, гласовито јунаштво виђених и чувених отаца и праотаца наших.

Па у то име, драга и мила духовна паство моја, нека те посети и осигне велика и богата милост Оца небеснога и нека те на толико благослови света и свемоћна десница Божија, да се и твоје потомство с тобом понесе и подичи тако, као што се ти дичиш и поносиш узоритим осећајима, племенитим радом и животом одабраних, прослављених предака твојих. Амин.

У *Темнишвару* на Рождество Христово 1900.

Горепоменути смирени Епископ
Н и к а н о р с р .

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

О јединству рода људског.*

Међу основним истинама св. православне вере наше — истина јединства рода људског заузима врло важно место, јер се на њој оснивају многе битне како догматичке, тако и моралне истине. Основни догмати: о првородном греху, кога од Адама наслеђују сви људи, и о искупљењу свега рода људског једном спасо-

* Кратко предавање. — Саставио и на катихетском испиту одржаном 29 и 30. XI. 1900 у Ср. Карловцима — предавао Рад слав М. Грујић.

носном жртвом — Бого-човека — потомка Адамова и уједно Сина Божја — без ове истине не би имали никаква значаја по све човештво. И све оне заиста хумане тежње, које у универзалности својој не деле човека од човека, већ у сваком виде брата, те отуд граде слогу и мир међу народима, раде на просвећењу дивљака, ослобођењу потиштених и др. — плод су баш тог хришћанског религиозног уверења, да сви људи имају једног свима заједничког Оца небеског — Бога, један заједнички корен своме земаљском животу у праоцу Адаму и једног Посредника — Спаситеља у Исусу Христу. А без те основне истине не би могли правилно разумети ни историју човештва, јер само уз уверење, да је цело човештво један организам,¹ као природна последица истиче, да је и историја једна. Све то пак сачињава баш главни интерес нашег духовног и моралног живота, те ћемо стога, у колико нам околности времена и места допуштају, потрудити се, да докажемо фактичност истине јединства рода људског, јер беше а и данас још има умова људских, који у гордости својој, без довољних и здравих основа, у безумљу своме наперише стреле тобоже позитивне науке своје и против ове основне истине хришћанске религије.

При предавању држаћемо се овога реда: пре свега завирићемо у књиге св. Писма, тај најсветији авторитет свакоме, у кога је здрава вера, а ум смирен. Оно ће нам јасним и убедљивим чињеницама испричати, да је све човештво потекло из једног корена и да су сви људи међусобно крвна браћа. За тим ћемо на основу кратког прегледа историје предања у разних народа — о постанку човека и потоцу уверити се, да је библијско казивање о томе у прво доба било својина свих народа (који тада сачињаваху једну велику породицу) — али се касније услед помрачења људског ума и унаказило. — По том исто тако у кратком прегледу изнећемо најглавније резултате научних истраживања — најав-

¹ Види о овом: Мартенсен — Христиан. Учение о правствениости I. 222.

торитетних представника здраве науке, који се не заносе лажним, и ако по облику духовитим хипотезама, већ све што кажу и тврде изводе правилним логичким закључком на основу позитивних чињеница. — Најпосле, доказавши тако на основу Божје речи, историје предања и научним аргументима истинотет јединства рода људског — завршићемо своје предавање кратким закључком.

Већ на првим страницама књиге „Бића“, казује нам реч Божја, да до постања праоца Адама на земљи — *человѣкъ не баше дѣлати ю* (II. 5); а кад је Бог Адаму створио Еву и довео је пред њега, да јој је Адам име, *жизнь ѡкъ та мати всѣхъ живѣщихъ* (III. 20). И Мојсије даље отпочиње родословље бића човечјега са овим првим од Бога створеним паром људи. Касније један старозаветни писац Товит у молитви својој Богу овако говори: *Ты сотвори аз еси Адама и дал аз еси емѣ помощницѣ Евѣ... ѿ тѣхъ родисѣ челоѣческое сѣмѣ* (Тов. VIII. 6). А новозаветни св. писац еванђелист Лука доводи генеалогичку Г. Н. Исуса Христа по човештву до Адама, па за тим назива Исуса „Божјимъ“. И најпосле св. апостол Павле у делима апостолским јасно нам сведочи, да *Господь ѿ единнымъ крове сотвори аз еси всѣхъ языкъ челоѣчъ жити по всемъ лицѣмъ земномъ* (Дѣл. XVII. 26).

Ето већ из ово неколико приведенних места св. Писма свакојасно увидети може, да је сав род човечји пород једног пара људи и да су сви људи ма где и ма кад на земљи живели и живе — потомци једнога човека и једне жене — Адама и Еве. А тако јасна и одређена мисао истине те прониче цело св. Писмо. И на тој мисли оснива ап. Павле и другу врло важну хришћанску истину — на име: о ширењу првородног греха прародитељског од Адама и Еве на сав род људски. — Да је пак св. православна црква Христова свагда веровала и исповедала ту своју основну истину јединства рода људског, јасан нам је доказ већ и то, што је она свагда чувала и чува догмат о ширењу првородног греха од Адама и

Еве на све човештво, који пак без горње истине не би имао свог опћег значаја.

Ово мало што изнесосмо већ је доста да се уверимо, е је истина јединства рода људског основана на св. Писму, те ћемо одмах прећи даље на историју предања у разних народа о постанку рода људског и потопу у колико нам она као доказ наше истине послужити могу.²

Тако, по најстаријем предању у старих Египћана постојало је веровање, у многим слично библијском казивању, да је бог Нум (или Хнум) врховни творац свега — начинио првога човека од глине, а богиња Хекит (Сехет) дала му живота. И на једном барелефу,³ што га нађоше у храму Дендери, сачувана је илустрација тог акта стварања првог човека. На том барелефу с лева седи бог Хнум прекрштених руку и посматра човека, ког је мало час из глине начинио. Човеку томе, који пред њим стоји готов али без живота, долази с десне стране богиња Сехет са симолом живота. — По каснијим споменицима први човек изашао је из ока бога Ра—Хармахит т. ј. сунца — и то само његово материјално биће, а дух су првome човеку дали други врховни димиурци.

По халдејском и вавилонском предању сачуваном у космогонијској епопеји — коју је знаменити асириолог Жорж Смит нашао у Ниневијској библиотеци — човек је постао од крви из главе бога Бела. С намером да створи човека разруби овај бог себи главу, а други богови смешаше крв његову са земљом и начинише човека, те отуд је човек разуман. У целом том казивању асирском, као и у предању Египћана, говори се само о једном првом човеку, а не о више првих људи. — Знаменито је и халдејско предање о потопу, које слично библијском казивању прича, да се од потопа само једна људска породица спасла, којој је

глава био неки Ксисутр десети од царева (а Ноје беше 10-ти патријарх).

Финичани су веровали, да је прво био створен први човек Протогон (Адам Кадмон), а потом прва жена Еона (Ева), „која је јела неки плод с дрвета“. Они обоје изашли су из утробе бога Калпиа и супруге му Блау (Хаос) — а њихова деца Генос и Генеа живели су у Финиџији. По другом једном фрагменту говори се ту о автохтону — човеку изниклом из земље од кога потичу сви остали људи. Приметити нам је овом приликом, да то веровање о автохтонима беше једно време опће многим народима. Нарочито неко време оно владаше у Грка и Римљана.

Скандинавци у својим Едама причају историју свога првог бесмртног пара Идуме и Брахе, који су неко време живели у раскошном врту Мидгарду (рају), који беше на средини земље. Од тог пара, вели се тамо, постаде цео род људски. Слично је овом и Тибетско предање, по коме је први пар људи био потпуно савршен и невин, — али касније кад су јели плод неког слатког дрвета (шима) осетише глад и изгубише крила.

У Индијанаца, као што стоји у њиховим св. књигама — Ведама — веровало се да је први пар људи постао из прашине дрва. А прича њихова о потопу, казује нам да се од њега спасао само неки Ману, који је касније измолио у Бога жену и с њом изродио велико потомство од ког постаде цео род људски.

Перзијанци по Авести вероваху, да је првога човека Хајмоморетана (то значи „смртан живот“) створио добри бог Ормузд. Њега после три године убије зли бог Ариман, ну прво убије неког вола. Из вола изниклоше разне биљке и животиње корисне и нужне човеку, а из из Хајмоморетана такође изниклоше неке биљке и човек и жена срасли заједно као два стабла. Ормузд (Ахурамазда) одељује та два стабла и даје им кретање, живот и разум. Тако постаде први човек и прва жена — Мешиа и Мешиана, који су по казивању најстаријих делова Авесте (Перзијанске св. књиге) живели у најбољем крају на земљи и били пот-

² За овај део радње послужили су нам дела: Reusch-a, Bibel und Natur; те апологетике Хетингера, Ебрарда и Рождественског, као и А. П. Лопухина — Библейская история при свѣтѣ нов. изслѣдов. и открытій, I.

³ Le bas-relief — скултурни рад на чијој равној површини виде се слике тек по мало.

пуно савршени, али због неверства из њега изгоњени. Од њих је постао сав род људски.

На далеком истоку у старих Кинеза постојало је предање, по коме је стари дух Хоанти пре свега створио човека и начинио два пола. На другом једном месту опет говори се, како је неки Мин-гоа (свакако бог) узео жуту земљу и од ње начинио човека, а од тог створеног човека потекао је цео род људски. У наше време неки образовани Кинез скупио је сва казивања што их је могао наћи о боговима. Из њих се види, да је, првога човека створило највише биће, да први пар људи беше срастао међусобно и да је место одела имао појас од лишћа.

(Наставиће се.)

Беседа.

на нову годину 1901.

„Будите брзо ви савршени, каже
Отецх вашх небесный соверших встх“.
(Мат. 5. 48.)

Данашњи је дан важан и знаменит у историји човечанства, јер данас, у име Божје, улазимо не само у нову годину, но уједно и у ново столеће, а наине двадесето, од како се Спаситељ Света са својом науком на земљи појавио. Па као што је сваки Хришћанин дужан обазрети се на прошлу годину, те се запитати: како је ту годину у погледу својих хришћанских дужности провео, тако и народи, науком Јеванђеоском просвећени, ступајући данас у ново столеће, треба да се обазру на прошло, и даду себи рачуна о томе, како су га провели као људи и као Хришћани, — а ово је нужно због тога, да би се људи у својим дужностима што боље усавршили, и тим задатку своме, који им је од Бога назначен, успешно корачали. — Прошлост је мати будућности, учитељица живота. У прошлости се као у огледалу јасно види, какви су људи са својим врлинама и манама, и какви треба да буду, да би у врлинама напредовали, а од мана и порока својих клонили се.

Прошло XIX. столеће назвали су људи „веком просвете“. Да ли му тај дични назив у истину приличи? Тешко је на то

одговорити са „да“ или „не“, нарочито је то тешко у једној по своме простору ограниченој црквеној беседи.

Ако бацимо само један летимичан поглед на прошло столеће, видићемо, да је у њему човечанство знатно напредовало на свима пољима знаности и радиности, у свима струкама науке и уметности, којима се човек заиста дивити мора, и да је постигло такве успехе, о којима човек у прошлим вековима ни слутити није могао. Људи и народи, духом времена руковођени, рекао бих, надметали се један с другим, који ће што више у просвети коракнути и разне умотворе и вештине изнаћи, којима ће се род човечји у животу свом користити моћи.

Па и наш српски народ, који је вековима чамио у сужањству, када се видио у златној слободи, трудио се, колико су му силе и прилике доушгале, да не заостане иза напретка свога времена, те је и он у прошлом веку отварао ниже и више научне заводе, и стварао себи просветна огњишта, из којих се светлост науке у народу на све стране благотворно распростире, а у том је шта више осталој браћи својој у гдекојем погледу и предњачити умео.

И ово је, све скупа узевши, свакојачо сјајан успех богоданог разума човечјег и светла страна прошлог века, који се јучерашњим даном завршио.

Но посмотримо, љубазни Хришћани, и другу страну, страну моралну, наравствену, која је такође битна особина природе човечје, и у којој се најлепше огледа слика Божја, по којој је човек саздан и науком Јеванђеоском препорођен. Да ли је човечанство и у том погледу напредовало и узвишеном задатку своме задоста одговорило? — Но ту већ наилазимо на врло тамне слике и немиле појаве, које нам се на први поглед указују, те не видимо оне сагласности између умног и наравственог живота његова, која је неопходно потребна, „да буде савршен Божји човек и за свако добро дело приправљен“. (II. Тим. 3. 17.). Напротив, рекао бих, да у колико је човечанство умно напредовало, у толико је више морално заостало. У месту богодане вере, без које човеку нема спаса, ни на

небу ни на земљи, видимо како се у свету проповеда и шири охоло безверје; уместо благородства духа, којим човек ваља да се од осталих ствари одликује, налазимо саможиву себичност и груби материјализам, у ком је свет дубоко огрезао, те који је многа зла и невоље нанео како у приватном тако и у јавном животу. И заиста, дух просвећенога човека мора се дубоко потрести, кад погледа, како и у прошлом веку често јачи и силнији слабијег угњетава и прогони и како се осећај правде и милосрђа све више губи у друштву човечјем; кад помисли на оне грозне ратове, који још и данас не престају, у којима је толико невинне крви проливано, толико плодних поља опустошено, толико села и градова у прах претворено и толико породица у прах завијено. Када велим на све то и томе подобно помисли, онда се човек и нехотице запитати мора: да ли смо ми заиста живили у веку просвете, ил у веку мрака и дивљаштва?..

Права просвета захтева, да се људи усавршују умно и морално подједнако, да се у свему поштује закон Божји, који налаже, да људи и народи, као деца једног Оца, живе у миру, љубави и међусобном поштовању, да се сваком своје признаје и одаје, и да свима на Божјој земљи добро буде. Оваку је науку свету донео пре 19 векова на земљу Овај, који је о Себи праведно рећи могао: „*Ја сам светлост свету, ко иде за мном, неће ходити по тами*“ (Јов. 8. 12.); Онај, о чијем се рођењу зачуо лик небесних војника: „*Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља.*“ (Лук. 2. 14.).

О, кад би се људи и народи свим срцем и душом обратили овој науци божанственог Учитеља, коју су данас по грешној природи својој лакоумно занемарили, кад би се и они придружили збору небесних авђела, те настојали, да одају славу Богу добрим делима својим, да теже за благословеним миром, као главним условом напретка у свима струкама благостања човечјег, — како би на земљи све друкчије било него данас! Међу људима би заиста овладала добра воља, и човечанство би се могло радовати своме бићу на земљи.

Да ли ће ново stoleће у том правцу кретати се, да ли ће поправити оно, што је у прошлом погрешено, и допунити што је у њему пропуштено, да ли ће донети нове благодети роду човечјем, те да се назове веком мира и љубави, веком правде и слободе, једном речи: *веком човечности*?..

Молимо се Богу, љубазни Хришћани, да тако буде, и надајмо се, да ће у том духу порадити сви позвани чиниоци: и црква и школа, и друштво и држава, као и сви прави пријатељи човечјег напретка и благостања, а „*Господ ће дати крепости људима својим и благословиће људе своје миром*“ (Псал. 28. 11.), те ће у скупу народа и за наш напаћени народ бољи дани наступити у новом stoleћу, које вам свима срдачно поздрављам. Амин.

Говорио у Земуну.

Ј. Вукадиновић
протопрезвитер.

Вићентије Ракић, као проповедник.

Написао Сава Петновић, сврш. богослов.

(Наставак)

Осим њега има још један буквар, који је, по Руварцу,¹⁴ штампан или 1764. или нешто пре, а прештампан 1767. г.“ Натпис му је: „*Первое учение хиташским очитиса книгъ писмены славенскими, называемое Букваръ*“, а написао га је ваљада Захарије Орфелин.¹⁵ Карактеристично је, што се у предговору његову спомињу два букваря: „*Московский менший од 1759.*“ и „*Кіевскій болшій од 1785. г.*“ То је доказ, да је било још и других старијих букварева. Но најстарији буквар у нас јесте т. зв. Граматик. Њега је написао један од пратилаца Арсенијевих Кипријан Рачанин 1717. г.,¹⁶ а израђен је по синтетичком методу.¹⁷

Материјал свих ових букварева, које смо у свези с првим споменули, махом је богословске садржине. У њима се налазе

¹⁴ Годишњица XIII. стр. 276.—278.

¹⁵ Schaff. Gesch. d. serb. Lit. S. 363; Гласник XXXIV. стр. 6; „Писма Пл. Атанац, о срп. правопису“ (Беч 1845. г.) стр. 54.

¹⁶ Гласник XXXVI. стр. 53—60; Ист. срп. књиж. стр. 182.

¹⁷ Налази се у књижници срп. ученог друштва у Београду и то у рукопису.

већином молитве, неке изреке из Св. Писма и других црквених књига, и неки стихови. Само у Орфелинову буквару има још неких ствари из земљописа, историје и т. д.

Дакле, као што казасмо и доказасмо, букваре оне није донео Суворов, него секретар митрополита Мојсија *Вл. Малаеско*. Суворов је, за владе Петра Великог, дошао у Србију, одакле је између 1726. год. и 1728. год. морао прећи у Карловце. Ту је постао учитељем у карловачкој „малој школи“, која је постојала још пре 1712. год. и у којој је исте године био учитељем Василије Мошковит (из Москве).¹⁸

У то доба беху Карловци културни и просветни центар српскога народа. Из њих су се ширили благодатни зраци просвете и науке у све слојеве народа српског, а подгреваху их свесне поглавице црквено-народне. Тако је митрополит Вићентије Јовановић позвао и довео из Кијева (1732/33.) учитеље Манојла Козачинског и Јована Мипацког, који основаше у Карловцима „велику школу“, где се предавало на латинском језику. С њима је дошао тада и Василије Крижановски, потоњи проповедник код бачкога епископа Висариона Павловића. И у Н. Саду основана је у то доба таква школа, којој је исти Василије био оснивач и учитељ и где су се спремали кандидати за свећенички позив. То је т. зв. „Духовна колегија“. Она је живовала од 1740—1750. а свакако и дуже, јер је око 1765. г. учитељевао у њој и чувени историк Јов. Рајић.¹⁹

Осим школа у Карловцима и у Н. Саду, основаше се тада још и школе у Осеку и Даљу. У Србији је међутим било још 1733. три школе и то у Београду, Гроцкој и Пожаревцу.²⁰

По смрти Вићентија Јовановића (1737.), наступа опет застој у просветноме животу српскога народа. Карловачка школа престаде и тек је обнови врли митроп. Павао Ненадовић, ступивши 14. јунија 1749. на патријарашки престо. Он је основао и школски фонд за издржавање школе под

именом: „Каса покрово - богородичныхъ школъ Архі-Епископіе и Митрополіе карловачке“, који се данас називље „клирикалним фондом.“²¹ Осим ове, постојале су тада још и мале псалтирске, часословске и букварске школе. Наставни план латинске, словенске и осталих малих школа штампао је проф. Ђ. Магарашевић у „Програму гимназије карловачке“ за г. 1896.—97. на стр. 6—12.

Наследници митрополита Ненадовића слабо су се бринули за просветни напредак свога народа, те ни не урадише ништа на школском пољу. Народ је до душе више пута подизао свој глас у корист школства и подносио молбе, да се заведу и виши школски заводи. Тако на карловачкоме црквено-народном сабору 1774. г. подстрееше нар. посланици највишем месту своја гравамина и молише, да се „место осам клирикалних школа оснује једна четита гимназија, која би поред алумната спремила ваљано образоване свештенике.“ Али се жеље те не испунише, јер је Регуламентом од 1777. обустављено оснивање таког вишег просветног завода.²² Влада то није могла из „важних узрока“ допустити, или ако је и допустила, то само тако, да се таква школа оснује или у Н. Саду, или у Темишвару. Митрополит пак са клиром, па и сам темишварски сабор (1790.), желели су и одлучно захтевали, да се подигне у Карловцима. Свеопћа та жеља била је најзад испуњена ступањем Стефана Стратимировића на митр. престо.

Митр Стратимировић беше човек велика духа и добра срца, које је увек топло куцало само за добро, срећу и напредак милога му народа. Он је био велики поштовалац књижевности и десна рука сувремених књижевника српских, које потпомагаше материјално и морално. То се види из једног писма Григорија Трлајића од 7. маја 1806. из Петрограда, у којем се захваљује митрополиту, што се пријатељски односи чак и према његовој (Гри-

²¹ Програм срп. вел. гим. карлов. (1896—97. г.) стр. 4.; Први извештај сомборске препарандије 1862/3.; Школски лист 1881. г. а погање о томе фонду види у „Позиви и одз стр. IX. и X.

²² Сп. „Програм“ стр. 13. и 14.

¹⁸ Ист. срп. књиж. стр. 180.

¹⁹ Ibid стр. 180.

²⁰ Пом. Годишњица XIII.

горијевој) матери. Сам се бавио књижев-
ношћу. Тако Трлајић спомиње његов
„Опытъ“, који је митрополит послао на
рецензију начеопику министарства просве-
те Иванану Ивановићу Мартинову. Стајао
је у преписци с Тургењевом. Сам је радо
расправљао и решавао научна питања о
језику и др.²³

Па при свем томе, он је умео бити и
противником просвете. Тако је он био крив,
што не су ступили у живот добротворни
закључци карловачког сабора, који су се
односили на просвету. Преким оком гле-
дао је на Вука и његов научни рад²⁴ А
кад неки родољуби и књижевници српски
(међу њима и Антоније Арнот, уредник
„Срп. новине или магазина за худ. књиж.
и моду“) хтедоше г. 1833. да оснују „Срп-
ско књижевно друштво,“ те се обратили
са молбом на цара Фрању I., Стратими-
ровић је био — као што видимо из Ар-
нотава „Магазина“ — онај, који је изрекао
своје мишљење против оснивања тога
друштва,²⁵

Али то је и сувише мала пега а да
би могла окаљати чистоћу његове родо-
љубиве душе; то је и сувише незнатна
кривица, а да би могла бацити у засенак
огромне заслуге његове за цркву и школу
српску. Велики његов дух умео је схва-
тити огромну важност, могао је осетити
преку потребу једног вишег просветног
завода, па је и прегнуо свим силама око
тога. И срећа га послужила те мисао своју
и оствари, задобивши за њу родољубивога
грађанина карловачког Дим. Анаст. Сабова,
који поклони у ту сврху 20.000 фор.²⁶ Тако
Срби коначно дођоше до своје гимназије.
Заслуга у томе припада у првоме реду
митроп. Стратимировићу, који, осим тога,
основа 1794. богословију, а исте године и
благодјејаније. (Наставиће се.)

²³ Упор. Јавор 1892. г. бр. 25.

²⁴ У писму његову Мушицкоме читамо: „Терај Вука
из манастира, или ћу ја и тебе и Вука!“

²⁵ Упор. члан. „Срп. митроп. као противник срп. про-
свете“ у Јавору 1892. г. бр. 26.

²⁶ Види о томе опширно књ. Ст. Лазића — „Кратак
преглед историје срп. прав. вел. гимназије карл“. (1891.)

Превише ријешење.*

од 2. јануара 1900.,

о утемељењу нове источно-православне митрополије бања-
лучко-бихаћке са митрополитанском столицом у Бањалуци.

Ми Франц Јосиф I.

по божијој милости цар аустријски, краљ угар-
ски и чешки, Далмације, Хрватске, Славоније,
Галиције, Лодомирије и Илирије и т. д., и т. д.
објављујемо и дајемо на знање:

Источно православни архиепископ сарајевски
и митрополит добро босански увидео је тешкоћу,
са којом је скопчана црквена управа његове ди-
јецезе због ванредно великог простора исте и
покренуо је ушљед тога питање о подизању
једне нове епархије у Бањалуци.

Поште добро босанска епархија има доиста
већи објем, него оба двије друге босанско-хер-
цеговачке епархије заједно и пошто она обухваћа
481.000 душа у 233 парохије, од којих су оне
што леже у окружју бањалучком и бихаћком,
удаљене више дана хода од Сарајева и расијане
на великом простору, то нема сумње, да велики
објем овог дијецезалног подручја, а нарочито
даљина горе именованих предјела од сједишта
митрополита надзор црквеног реда у истима
веома отешчава, а исто тако да би одговарало
духовном и материјалном интересу српско-пра-
вославног становништва именованих окружја, да
имају свога митрополита у Бањалуци.

Митрополит сарајевски изнио је ову ствар
пред екуменског патријарха цариградског као
своју претпостављену црквену поглавицу, те кад
је овај потоњи са приволом светог синода ца-
риградског у намјери, да се одстране постојеће
незгоде и успостави побољшање означеног стања,
удовољавајућ предлогу митрополита сарајевског
раздјелење досад постојеће дијецезе добро-бо-
санске у двије митрополије и према томе поди-
зање једне од пред споменуте дијецезе независне
нове митрополије бањалучко-бихаћке са митро-
политским сједиштем у вароши Бањалуци као
потребно обнашао и усвојио, то се је именовани
митрополит обратио на Нашу владу у Босни,
да иста исходи Нашу ц. и кр. санкцију за по-
дизање ове нове епархије.

Уважавајући наведене околности и одношаје
и у Нашем старању за напредак источно пра-
вославне цркве и српско-православног становни-

* Доносимо га по званичном саопштењу у „Сарајев-
ском Листу“.

штва у Босни, нашли смо се побуђени дозво-
лити подизање источно-православне епархије и
митрополије за окружје бањалучко и бихаћко
са сједиштем у Бањалуци и дотирање исте из
земаљских средстава, те наредити, да се нова
митрополија бањалучко бихаћка образује из сада
постојећих протопрезвитерата бањалучког, ко-
тор варошког, дервентског, прњаворског, босан-
ско-градишког, тешањског, босанско-костајничког,
бихаћког, приједорског, кључког, крупског, бос-
санско-петровачког и старо-мајданског (Сански-
мост) са 134 парохије, које истима припадају.

Како смо подизањем ове нове епископије
српско-православном народу окружја бањалучког
и бихаћког Нашу благонаклоност показали, те
ју истоме и будуће хоћемо да показујемо, на-
дамо се Ми, да ће нова епископија на славу
Бога, на величање цркве, на спас душа и на
оплемењење разума и срца пуна благослова по-
стојати и према свијетлом узору епископалних
цркава старог доба рађати племените плодове
светог јеванђеља.

За потврду смо Ми ову Нашу царску и
краљевску повељу о подизању својеручно пот-
писали и дали спровидјети са Нашим државним
печатом.

Дано у Нашем главном и престолном граду
Бечу 2. (14.) дана мјесеца јануара у хиљаду
деветстотинитој години.

Франц Јосиф с. р.

СЕТИМО СЕ ШКОЛСКОГ
„ФОНДА СВ. САВЕ“

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просвет-
ног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(На дан Св. Богојављења) На сами празник
Св. Богојављења, после архијерејске литургије, осве-
тио је воду Његова Светост патријарх српски *Геор-
гије*, дочим је у очи празника Св. Богојављења, на
Крстов Дан, обавио је чин великога водоосвећења
у св. саборној цркви Карловачкој архимандрит Кру-
шедолски, г. *Анаголије Јанковић*.

(Дар Његове Светости) Његова Светост преу-
вишени господин патријарх *Георгије Бранковић*
благоизволео је Женској Задрузи Српкиња у Кар-
ловци доставити 400 К., да се тим новцем плати
годишња станарина за Српско Дечије Забавиште у
Карловцима.

(Његова Светост) преузвишени господин патри-
јарх *Георгије* благоизволео је на дан Св. Јована
лично честитати крсноиме високопреосвећеном госп.
епископу Бачком *Митрофану*.

(Епархијска Конзисторија Пакрачка) у сједници
својој од 19. децембра 1900. год. именовала је сврше-
ног богослова *Пантелејмона Бикичког*, са 2. (15.)
јануара 1901. г. за сист. капелана у Пакрацу; по-
тврдила је свршеног богослова, *Милана Димића*,
за личног капелана протопрезвитеру и пароху Ки-
рилу Туралу у Новој Градишци са 1. фебруара
1901. г.; разријешила је на молбу архијидијезалне
конзисторије о. Герасима Ђукића са 1. фебруара
1901. од службе престопрезвитерског капелана у
Вођину и упутила га у његов постриг, у манастир
Крушедол, а на његово мјесто именовала је о. Еми-
лијана Бабића, досадањег личног капелана у Новој
Градишци.

У Србији

(Монашки дом у Београду) По решењу глав-
нога одбора монашког удружења основаће се у
Београду монашки дом са капелом и болницом. Овај
дом биће метох свију манастира у Србији и у њему
ће сви калуђери при доласку у Београд одседати
и лечити се у случају потребе.

(Београд) По најновијем попису душа, у Бео-
граду има 34.746 мушких и 29.394 женских, а
5000 домова, у којима то становиштво живе. За
време пописа било је у Београду 1498 странаца, а
одсуствовало је 2128 Београђана.

(Народна Библиотека) Народна скупштина усво-
јила је закон о Народној Библиотеци према изме-
нама просветног одбора. Закон почиње важити од
1. јануара 1902. год.

(Прослава Св. Саве у Богословији). Као сваке
тако и ове године прослава Св. Саве извршиће се
у старој богословији у очи Св. Саве на дан 13. о.
м. Прослава почиње тачно у 10 часова пре подне
са овим програмом: „Царю небесни“ певају бого-
слови; 2. Освећење водице и резање колача; 3.
Величаније Св. Сави, пева богословски хор; 4.
„Св. Сава, као проповедник срп. прав. цркве“, го-
вори Добросав М. Ковачевић, проф. 5. Химна Св.
Сави, пева богословски хор. 6. Декламација. 7. „У

бој“ од М. Топаловића, пева богосл. хор. 9. Раздавање извештаја о стању фонда сиромашних богослова. 10. Послуживање гостију.

(Велика Школа). На Великој Школи, у правноме факултету, упражњена је катедра за кривични судски поступак. Ради попуњења ове катедре расписан је поново стечај, пошто се због краткога рока, који је био осветљен ранијим стечајем, пријавио само један кандидат, те се правни факултет није ни упуштао у избор. Они, који желе компетовати за ову катедру, треба да се са својим сведоцима пријаве министарству просвете најдаље до краја месеца фебруара о. г.

Разне белешке.

(Назарени одбијени). Кр. угарски министар просвете издао је одлуку гледе верскога васпитања деце назарена, која стоји на истом становишту, као и овопредметна наредба кр. земаљске владе у Загребу. — Уљмански назарени обратили су се на министра с молбом, да њихова деца не морају ићи у српску православну цркву. Министар је отписом својим издао поводом тим одлуку, да се захтеву Уљманских назарена не може задовољити, пошто се деца морају одгајати у оној вери, у којој су се родила, чак и онда, ако родитељи припадају којој законом непризнатој секти, те су из цркве своје иступили. По одлуци министровој, такове родитеље треба свима законитим средствима присилити, да пуштају децу законом на прописану веронауку и у цркву.

(Погреб отарих књига у Јерусалиму.) Занимљив је обичај Јевреја, по коме се све старе религиозне књиге и рукописи, после дуже употребе, погребавају у извесно место. Место то било је пре 40—50 година у долини Јосафатовој, на којој ће се — по веровању Јевреја основаном на речима пророка Јоиља — отпочети васкресење мртвих у дан страшнога Суда. Али пошто је то место, због краће рукописа, постало непоузданим, пренеше га у т. зв. Генизу (од арапске речи *genaze* = погреб, гроб). Када се то место препуни књигама, онда их пренесе у већу синагогу шпанолских Јевреја; а када и она буде пуна — наступа велики свечани погреб свих тих књига, који се назива празником Генизе. У пређашње време, када је у Јерусалиму било мало Јевреја, погреб се тај држао сваке седме године. У новије пак доба, када је број Јевреја порастао на 50.000, Гениза се држи скоро сваке године.

Обред тога погребављања описује „Страник“ овако „Када се накупи извештај број књига, одређује

се још из раније дан Генизе, који празнују сви Јевреји. Рано за јутра скупљају се у тај дан Јевреји по својим многобројним синагогама. Сви су на прагама и у неком свечаном узбуђењу. У групама иду у своје синагоге. Тада се поређају поред врата сијонских, где је заказана зборна тачка. Око десет часова у јутру сакупљају се сви равини и старци у главну синагогу. Сваки равин граби по неколико књига и гледа, ако је могуће да дохвати једну од пет књига Мојсијевих, које се налазе у особитим глиненим сасудима, па да је понесе у овој процесији. Најдрагоценију књигу носе под особитим скупопциеним свиленим балдахином. За равинима иде цео остали народ са многобројним торбицама, корпама и свежњима свећених књига. Пред тим свечаним походом, којим се креће по јерусалимским улицама, иде одељење турске војске и свирачки збор. На отвореном месту, пред сијонски вратима, настаје почивка. Гомила громовито кличе; наступа нешто налик на старозаветне празнике. Разлеже се појање свечаних песама и псалама. Играју се религиозне игре. Поново се разлежу умилни звуци Давидових псалама, који су се овде разлегали још пре тисућу година. Уз појање носе се и књиге у тihu Бенгиномску долину и у Кедрону.

Кроз по сахата креће се гомила, на челу са равинима, у долину покрај Маслинове Горе, да сахрани драге књиге.“

С. Пет.

(Из научног света.) Како да се ојача човечија енергија. Под тим насловом изишао је у једној од последњих књига „Century“ интересантан чланак нашег Николе Тесле, тог великог супарника Едисонова на научној обради електрицигетата и његове практичке примене. Тесла полази са ставовишта, да човештво у течају векова представља извесну стуснуту масу, коју гура напред нека сила. По томе опћи закони механике могу се и на њега применити; а задаћа човештва дакле мора се свести као и у механици на појачавање енергије. За повећавање човечије масе има два средства: 1) деловати на силе или услове, који изазивају повећавање њено и 2) слабљење сила или услова, који воде умањивању те масе. Ну човечија маса повећаваће се само тада, ако људи буду обраћали довољно пажње хигијени, хранењу умерености у навикама и у опће правилном владању (*régime*) уз чистоту брака и ваљано васпитање деце. Врло је важно уз то пазити и у каковом је одношају маса, која се добија према већ постојећој маси. Треба се борити против непродуктивног траћења силе. Просто развијање мускула, које се практикује у школама и атлетским

друштвима Тесла осуђује као непродуктивно траћење енергије. Све што је противно правилима хигијене и моралности води умањивању човечје масе. Алкохолна пића, вино, чај, кафа, дуван мора заменити чиста вода. Ну пошто и вода има у себи милиарде клица непријатеља човештву по друштво мора признати за обвезну стерилизацију пићаће воде. Помоћу електрицитета ми смо данас у стању јефтино и у великој количини добивати озон — тај идеални дезинфикатор. Али најважнија скоро тачка у том питању јесте — здрава храна у изобиљу. Месну храну Тесла у споменутом свом чланку — потпуно осуђује и одбацује. Ако пак биљна храна има заузети једино место при хранењу човека, то онда опет поред питања о обиљу и јефтиноћи хране — појављује се питање о продуктивности земљишта. Најбољи поправљач земље је азот, те према томе добивање азота у великим количинама и по јефтину цену јесте кључ за коначно решење питања о хранењу. Но баш решење тога питања задаје грдног посла због необичне инертности азота, који се не да комбиновати чак ни са кисељиком. Али ту сад долази у помоћ електрицитет. Даље Тесла излаже суштину свога новог изума, који управо и чини прави интерес његова чланка. Њему је на име послало за руком, да помоћу силне електричне струје сједини азот са кисељиком. После тога успеха Тесла сматра питање о добивању азота у великој количини и по јефтину цену — решеним, а азот, као што је познато, јесте најбољи поправљач земље, који силно увећава продуктивност њену. На тај начин ето енергичним радом вредног и умног Србина Николе Тесле — добиће човештво јефтину, здраву храну и уз то у великом изобиљу.

Рад. Гр.

(Криза у англиканској цркви.) Започета недавно у Енглеској борба између ритуалиста и њихових противника довела је најпосле до потпуног раскида непријатељских партија, те је криза у англиканској цркви постигла своју кулминациону тачку. Томе је највише повода дало недавно постављање архиепископа кентербериског и јоршког. Када је изашла забрана, вели један енглески лист „Church Family Newspaper“, — против употребљавања при процесијама тамјана и свећа, тада су већ сви држали, да ће ритуалисте уступити подчинити се црквеним властима, те да ће криза само по себи престати. Ну кад оно недавно изађе нова забрана, да се не смеју чувати освећени евхаристички елементи — појавише се сасвим противни и неочекивани догађаји. „English Church Union“ — официални савез енглеских ритуалиста не хтеде се никако покорити

тој забрани. И ето стога распаде се англиканска црква на две више не сједињиве партије — на архиепископе са већим бројем њихових приврженика епископа и на „English Church Union“ са лордом Халифаксом на челу. Архиепископи не могу уступити, а ритуалисте неће да врше њихове прописе. Они не признају државних разлога епископског авторитета и обвезности молитвеника (Prayer Book). Но они неће да схвате, да држава, која даје средства за издржавање цркава има право захтевати, да се испуњавају њене уредбе међу којима су у Енглеској и покорност епископима и обвезност молитвеника. Као јелини излазак из овог замршеног положаја може бити само решење овог питања у парламенту.

Гр.

(Најбоље средство за успешно вршење мисионарске дужности парохијског свештеника.) Непобитна је истина, да је најбољи начин да се народ сачува од разних религиозно-моралних заблуда — савесно и свесрдно вршење једне од најглавнијих свештеничких дужности: религиозно-моралног просвећења народа путем проповеди и поуке. Оваково мишљење недавно је изнео у примерном облику на основу рођеног искуства један руски свештеник у Курској епархији, Епархијски свештеник понудио беше том брату свештенику дужност епарх. мисионара против сектаната. Овај услед слабога здравља одбије понуду, али у свом званичном отказу епископу скромно је исказао своје лично убеђење, да у епархији не ће требати нарочитих мисионара против сектаната, ако сви пастири почну свесрдно проповедати реч Божју стаду своје. Тај свештеник за четири године своје пастирске службе јасно се на делу уверио о врло важном значају проповеди, особито ако се говори напамет и популарно, те оживљава примерима из живота светитеља и моралним применама. Ако се тако ради она, постаје слушаоцима „слађом од меда“, привлачи их неоодољивом силом у храм, а уз то изазива још у њима поштовање, благодарност и љубав к пастиру — проповеднику. Овај брат свештеник проповедао је стаду своје реч Божју три пут сваког недељног и празничног дана. — На вечерњи — износио је у јасном и живом облику живот светитеља, кога светкује црква тога или следећег дана; на јутрењи — излагао је катихетичку поуку или историју празника; а на литургији — тумачио је прочитано еванђеље или апостол уз кратку моралну поуку. Уз то се старао, да поред тачног, јасног и одмереног богослужења и појци складно и правилно поје. И народу је брзо црква омилила, све је више у цр-

кву долазио, па чак и из околних места и до скоро пређашња увек празна црква постаде мала да сме-сти у себе све побожне слушаоце. Тако сто сви савесни свештеници могу помоћу усрдне проповеди и катихизовања омити цркву стаду своје и сачувати га од погубне сектанке заразе. — Пресвећени владика прочитавши отказ свештеников и изјаву његова убеђења исказао му је на последњем своје признање у својој резолуцији у којој се још вели, да „заиста народ неће поћи никаким „лжеучитељима“, ако сваки свештеник буде вршио своје дужности тако савесно задовољавајући на тај начин жељ народа за слушањем речи Божје“ (Курск. епарх. вјд. 1900). Диван пример и нама, браћо — следимо му. И нас сличне ране тиште — лечимо их свесрдно! Рад. Гр.

(Руско позориште за народ.) У Петрограду су ономадне свечано отворили ново позориште за народ. На овој свечаности били су и многи чланови царскога дома. Здање је врло лепо, има места за 1.200 гледалаца и гостионицу за 1.500 лица. Све је учињено што је потребно у санитарном погледу и против опасности од пожара. Цар Никола одобрио је, да се по његовом имену назове овај театар, који је подигнут у Александровском парку. На банкету је говорио глумац Сазонов свечану беседу о важности позоришта за народ и просветни развитак. То је, рече, дар Русије двадесетом столећу. После ослобођења народа од невољништва настало је време, да се води рачуна о душевним потребама народним. Тек пре девет година остварена је мисао, да се отварају каване за народ, где се даје и чај, како би се народ разонодио и спасао од пијанства. Од то доба много је учињено, а дело је крунисано овим позориштем за народ. У два сата отворили су здање за раднике и њихове породице и давата је у позоришту прва представа.

(Највеће морске дубине.) Тек ако има 30 година како су се зналачком тачношћу почеле мерити дубине мора. Године 1895. пронађена је највећа дубина морска у Тихом Окејану, и она мери 8961 метар. Северни део истог Океана мери 8513 мет. У осталим морима научењаци су констатовали ове морске дубине: Источно море 325, Северно 687, Мехикански залив 3875, Средоземно море 4400, Северно Поларно море 4846, Индиски Океан 5852, Карибско море 6270, Јужни Атлански Океан 7370, а северни 8341 мет. Јадранско је море према другима плитко: на југу мери 1000 мет. дубине, а између Бриндизе и Котора највећа му је дубина 1590 мет.; према северу све је плиће — мери од 200 до 50 мет. дубине.

Књижевне вести.

Споменак Минулог Доба из живота неколицине свештеника у Ср. Карловцима. Побелекио и напи-сао *Василије Константиновић* парох код горње цркве. У Ср. Карловцима. Српска Манастирска Штампарија. 1900.

Књижевни огласи.

Зборник, Типик и Речник, штампан се у велико и биће до крстопоклоне недеље доштампан а до Цвети и увезан, те ће се велике недеље почети разоши-љати по реду којим су наруџбенице амо приспеле.

Због огромних трошкова око овога подухвата мораће се књизи и цена повисити неуезаној са 1 круном; а увезаној са 1½ круне; но за претплат-нике остаје првобитно објављена цена броширапој 5 К. тврдо увезаној 6 К (1 круна = 1 дин и 5 пара).

Књига је ова препоручена од свих области православне српске цркве као у Матрополији Кар-ловачкој, тако и у Далмацији, Босни и Херцего-вини, Србији, Црној Гори и Турској.

Да дамо прилике пријатељима црквене књижев-ности да ову књигу јефтиније набаве. *продужујемо рок претплате до крстопоклоне недеље о. г.* После тога рока моћи ће се књига само по повишеној цени добити. Скупљачи добивају и на даље једна-наесту књигу бесплатно или новац за њу.

П. Н. г. г., која су се пријавила, евентуално и новац послала, молимо да узму овај оглас на знање, а п. н. г. г. који се још пријавити желе, нека сва писма, наруџбенице и новце шиљу на првоиме-нованог.

У Ср. Карловцима на дан Св. Саве 1901.

Протојереј Јован Живковић

професор у богословији.

Јован Живановић

професор у гимназији.

Српска Књижевна Задруга у Београду издала је својим повереницима ово упутство:

Поводом питања многих повереника: колико кола Задругиних књига добивају новоуписани чланови добротвори, част нам је известити Вас, према ранијој одкуци Задругине управе, нови чланови добротвори од ранијих кола бесплатно добивају само три, а остала кола треба да плате, по шест динара (круна) од свакога кола. Сва пак редовна издања Српске Књижевне Задруге која изиђу после њихова уписа добивају такође бесплатно.

Сем тога обраћамо Вам пажњу и на ово:

- 1.) Улог добротворски од 150 динара (круна) може се уплатити или у једанпут или у три отплате.
- 2.) Чланови оснивачи, који плаћају десет динара (круна) годишње, стичу сва права чланова добро-твора после двадесет година непрекидног уплачива-ња оснивачког улога.

3.) Оснивачима који желе од једном доплатити па да постану добротвори, урачунавају се највише 3 оснивачка улога (30 дин. или круна), те доплаћују најмање 120 динара (круна).

4.) Према члану 8. Задругиних правила школе, цркве, општине и сличне установе могу бити само чланови оснивачи или добротвори.

5.) При слању претплате за „Забавник“ треба тачно означити годину, за коју се претплата шаље.

Српска Књижевна Задруга

Тајник:

Љуб. Јовановић

Председник:

П. П. Ђорђевић

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 2666/414 ex 1900.

С Т Е Ч А Ј. 182 2—8

На упражњено место пароха у Бајши са којом је скончана плата VI. разреда, овим се расписује стечај компетенти имају, своје добро инструиране молбенице путем претпостављених им области до 12 јануара по старом 1901 конвисторији овој поднети.

Из седнице епархијске конвисторије бачке државе у Новом Саду 22 децембра 1900 године.

Председништво.

Ad no. бр 221 из 1900.

2—2 2

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место фонд. управитеља добр. закладе Јована и Терезије Остојића овим се стечај расписује са годишњом платом од 1000 К и у име паушала 100 К.

Дужности су управитеља да у смислу осн. писма закладну земљу уз одобрење цркв. општине под закуп издаје, новац од закупнине најдуже за 48 сати у штедионицу уложи; поднаша општини списак сиротиње ради получења одеће, обуће и милостиње; са знањем општине расписује стечај на упражњена стипендијска места и о приспелим молбеницама општини свој извештај са предлогом за кандидацију подноси; води надзор над стипендијским питомцима, извешћује општину о њиховом владању и успевању у наукама; о црквенозавештајном добру и у опште о стању и напредовању целе закладе, а крајем сваке године склапа закључне рачуне по пропису и подноси са предрачуном општини на преглед; извршује све наредбе црквене општине односно виших власти, што се односе на закладу.

Молиоци треба да искажу толико интелиген-

ције да свима горњим захтевима могу потпуно одговорити и да осим српског језика владају потпуно са мађарским и немачким језиком у речи и писму. Изабрани дужан је у име јамчевине 2000 К. положити било у готовом новцу а било у вредносним папирима.

Изабрани управитељ имаће још да води и црквено-општинске рачуне и за то ће добијати од општине годишње 600 К. Дужности ће му се нарочитим пословником подробно одредити.

Молбенице ваља поднети потписаној црквеној општини до 1 (14) фебр. 1901.

Из седнице срп. правосл. цркв. Одбора држане у Суботици 30 дец. 1900.

Др. Вл. Манојловић с. р.

п. председник.

Богдан Свирчевић с. р.

перовођа.

Ad. no. бр 222. ex 1900.

2—3 3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено једно стипендијско место у добр. грађанској заклади блажп. Јована Остојића и супруге му Терезије Зозук овим се расписује стечај са роком до 1 (14) фебруара 1901 год.

Стипендија износи за ученике средњих школа, док су у месту својих родитеља или старатеља 200. круна, а ако су на страни 500 круна, а за слушаоце академије или свеучилишта 800 круна годишње.

У смислу основног писма права на ову стипендију имају: 1. суботички сродници за завештачима; 2. сродници ван Суботице; 3. суботички синови и 4. Срби православне вере ма из ког краја Аустро-Угарске монархије.

Молиоци имају засведочити: крштеним писмом, да су Срби православне вере; шк. сведочанством, какве су науке свршили; лечничким сведочанством, да су потпуно здрави и телом развијени; сведочанством политичке власти, материјално стање својих родитеља, а сродници још имају прикључити и правоваљано сведочанство о својем сродству са завештачима.

Молбенице нека се до горе означеног рока на потписану општину пошаљу.

Из седнице срп. правосл. црквеног одбора, држане у Суботици 30 децембра 1900.

Др. Вл. Манојловић с. р.

п. председник.

Богдан Свирчевић с. р.

перовођа.

Ad. бр К 1143/773 ex 1900.

6 2-3

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију V. разреда у Манђелосу расписује се стечај с тим, да компетенти имају своје прописано инетрујисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до 31 јануара 1901. (по стар. кал.) поднети.

Из седнице архидијезалне конзисторије, држане у Карловцима 28. децембра 1900. (10. јануара 1901.).

Георгије с. р.
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 2-2 4

На учитељску штацију у Кишфалуби овим се отвара стечај.

Плата је учитељу у готовом: 608 круна за редовну и 72 круне за повторну школу; 40 К. у име перовођства; 3 ланца ораће земље — на коју учитељ порезу плаћа — 80 фил. од великог а 40 фил. од малог укопа; 80 фил. од парастоса; 80 фил. од венчанице; 13·64m³ тврдых дрва за огрев; слободан стан из две собе, кујне, коморе, штале, шуне и подрума.

Дужности учитеља прописује шк. уредба.

Они, који ово мeste добити желе, нека поднесу своје молбе потписаном.

Рок стечају 28 Јануар 1901 год.

Из седнице М. Шк. Одбора у Кишфалуби (Kisfalub. Вагања) 9-ог Дец. 1900 год.

Роман Косић
председник Шк. Одбора.

СТЕЧАЈ. 5 2-3

По наредби сл. Епарх. Шк. Одбора будимског од 30. новем. 1900 бр. 223/163 овим се расписује стечај на упражњено учитељско мјесто на сл. вероисповедној основној школи у Бану.

Дужности учитеља су прописане школском уредбом од 1872. год. Осим тога дужан је у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и нуз пароха при сваким функцијама суделовати, и за ово уживаће следећу плату: 600 круна у готовом новцу, 3 ланца ораће земље на које порез учитељ а еквивалент општина плаћа, слободан стан по пропису, за пофторну школу 34 круне, за перовођство 40 круна. По закону прописани петогодишњи доплатак 100 К. при погребу ће позван буде 80 фил. од вјенчања 80 фил. од парастоса 80 фил. даље, из политичне касе у готовом новцу у име пофторне школе и накнада дрва 102 К. 80 фил. и 4 фата тврдых дрва.

На оно мјесто могу само они компетовати који су и у мађарском језику оспособљени. Молбенице се имају са сведоцима на доле потписано председништво слати.

Рок стечаја траје до 11-ог 1901. фебр. год. по старом календару када ће се избор обавити.

Из сједнице Школског Одбора држане у Барања Бану 1900 децембра 26-ог.

Милан Винковић Јаков Гаврић
привр. перовођа председник Шк. Одбора.

ДРУГИ ОГЛАСИ

АНДРИЈА БАЛАШИЋ
КРОЈАЧ

СВЕШТЕНИЧКОГА, ЦИВИЛНОГА И ВОЈНИЧКОГА ОДЕЛА

НОВИ САД, — ЋУРЧИНСКА УЛИЦА, БРОЈ 29. — НОВИ САД.

ВЕЛИКА РАДИОНИЦА, ОД ПОТПУНО САВРШЕНОГА СТРУЧЊАКА.

Нуз моју досадању радњу, примио сам од госпође Васиљевске, свештеничкога одела радионицу, и исту сам спојио са мојом радњом.

Јамчим свакоме од г.г. свештеника да је моја израда ванредна. Нисам досада жално велика труда да себе потпуно усавршим у кроју и изради свештеничкога одела, — исто сам тако и материјалне жртве поднео, само да горе наведено постигнем.

Стојим у свези и повлачим робу ИЗ ПРВИХ ТВОРНИЦА (ФАБРИКА) и то: ванредна Доублина (немачка роба), Адрије, Гамгарна, Листера чиста и пикетирана, Палмстона, Тојкина, Первијена.

СВУ РОБУ ПОВЛАЧИМ ЗА ГОТОВ НОВАЦ, и у стању сам са ванредним добром робом и јефтиним ценама пречасну г.г. свештенике послужити.

Молим за поштоване посете и наруџбине, а стојим пречасној г.г. свештеницима на услузи и свако писмено обавешћење дати.

Са особитим поштовањем

АНДРИЈА БАЛАШИЋ свештеничког одела кројач.

ТВОРНИЦА СРПСКО-ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

МИЛАНА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ, Фрање Деака трг бр. 2.

Препоручује најучтивије своју творницу слав. српским црквеним општинама и јавља да израђује строго по нашем црквено-православном типу све ствари које у ту струку спадају, а за солидну израду као и за умерене цене јамчим. Примера ради наводим овде поједине артикле и цене им; као:

ОДЕЖДЕ светле од фор. 30, 35, 40, 50, до 100 фор. Одежде од правог свиленог дамаста и годрајха од фор. 80, 100, 120 до 150 фор. и т. д. Одежде црне од 25—70 фор. — **ЦРКВЕНИХ БАРЈАКА** од фор. 20, 25, 40, 50 до 60 фор. — **ЦРКВЕНИХ МАЛИХ ЛИТИЈА** од фор. 60, 80, 100 до 140 фор. — **ЦРКВЕНИХ ВЕЛИКИХ ЛИТИЈА** од фор. 140, 180, 220, 300, 400 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНО НЕБО** од фор. 90, до 200 фор. а са чистим златом извезено на најфајнијој кадифи од фор. 400—1000 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНЕ КАДИОНИЦЕ** од фор. 12, 15, 18, 28 до 30 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ РИПИДА** од фор. 10, 14, 17, 20 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ КАНДИЛА** од фор. 6, 8, 10, 12, 15 фор. — **ЦРКВЕНИХ ЗАВЕСА ЗА ДВЕРИ** од фор. 6, 8, 10, 15 до 20 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ ЗАСТИРАЧА ЗА ЧАСНЕ ТРПЕЗЕ** од 12, 16, 20, 30, 40, 50, 60 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ НАЛОЊА** од фор. 8, 12, 16, 20, 30, 40 фор. итд. — **СВЕТИХ ПРАВОСЛ. ИКОНА** (по строго правосл. типу) од фор. 6, 8 до 12 фор. све масном бојом и руком израђене.

Даље част ми је препоручити преч. г. свештеницима шешира, камилавки, ћеленуша и појасева. — На захтевање п. н. муштерија шаљем бесплатно и франко нацрте, мустре и прорачуне. 90 18—28

БРЗОЈАВ

176 3—

ХРИШЋАНСКЕ ПОЗЛАТАРСКЕ РАДИОНИЦЕ И СТОВАРИШТА ЗА СРП. ПРАВ.

ЦРКВЕНЕ УТВАРИ

ЛУЈАТАУША

у Новом Саду, Дунавска улица, Код Златног Крста.

Због нагомиланог стоваришта продајем све

ИСПОД ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ.

Спустистио сам цене целокупних одјејанија знатно доле
 пређе фор. 50, 60, 70, 90, 100,
 а сада само фор. 28, 30, 35, 45, 50.

Надаље барјаке, литије, неба, стихаре и осталих свих спадајућих црквених утвари по јефтиној цени.

Мој Велики Илустровани Ценовник разашилем франко уз пошљку 1 круне у поштанским маркама.

У својој радњи искључио сам обичај путујућег препродавца и то само с тога, што сам рад пошт. муштерију јефтиније послужити а и осим тога су тиме све могуће неприлике између купца и продавца отклоњене.

Молим иштите мустре за одежде, литије, барјаке, стихаре и т. д.

Рипида масном бојом израђене иконе од злата waschgold позлата 7 е. 50 к (или 15 круна) и месинг политирато 10 фор. 50 к. (или 21 круна)

фор. 28, 35, 45, 50,

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тађаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србције прима претплату књижара В. Валожина у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.